

EDINOST

Izhaja vsak dan, udi ob nedeljah in praznikih, jutraj. — Uredništvo: ulica sv. Franciška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. — Nefrankirana pisma ne sprejemamo, rokopisi se ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik Štefan Godina. — Lastnik konsorcijska lista Edinosti. — Tisk tiskarne Edinost. — Naročnina znaša na mesec L 3.—, pol leta L 18.— in celo leto L 36.—. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

Prekrat na Madžarskem.

Tako je vedno, kadar iznenada prihajajo veliki dogodki: ljudje postajajo silno zgovorni. Ne le tisti, ki v resnici kaj vedo, marveč ti odpirajo usta na stotih tistih, ki se — delajo, da mnogo vedo in kakor da so že poprej mnogo vedeli. Tako čitamo n. pr. v nekem italijanskem listu o načrtu za personalno zvezo med Madžarsko in Rumunsko, za katero da se delovali odlični činitelji konferenc. Načrt pa da se je izjavil in da je pokopan. Kakor smo rekli: o tem načrtu govore ljudje sedaj, ko je prišel veliki prevrat. Nič pa niso govorili o tem, ko se je »snovalo«.

Danes je sicer gotovo, da prevrat na Madžarskem z nadvojvode Josipom na čelu ni prišel tako iznenada, marveč da se je moral pripravljati že več časa: ali v Budimpešti, ali na Dunaju, ali v Švicah — ne poznamo, da živi tam bivši cesar Karel — in brzokone tudi v Parizu.

Iz nekake poročila iz Pariza v miškanskem »Seču« doznajamo zanimive stvari o pripravah za prevrat na Madžarskem. Izvirna o nje vzrokih. Eden glavnih vzrokov da je v sedanjih odpornosti in neodločnosti Rumunske napram Madžarski in Jugoslaviji. Seveda je miškanski list na strani Rumunske, trdijo, da je hotela konferenca zagrebiti v Banatu najhujšo krivico na škodo Rumunski in nasproti na narodnem načelu, na načelu samodelebe neorob. Rumunska pa da se čuti sedaj močna tudi napram konferenci v Parizu. Ta odločnost Rumunske da dela velike skrbi nekaterim ententnim političnim krogom, ki niso zato nič več čuli o dogovoru od 17. avgusta 1916, ki je privedel do razpada ves Banat. Edina Italija je »vztrajala na čelni Rumunske, vztrajala pri tem, da je naglašala veljavnost onega dogovora.

Tu pa prihaja šele največja zanimivost miškanskega razlaga. Vidljivi odbor Rumunske in Italije so druge vlasti na konferenci koločile Rumunski druge meje, a to ne toliko iz čisto na narodnostne razmere in na voljo ljudstva, kakor na razlopo gospodarski naravi. Eden načrtov konferenc — ki se sicer ni nikoli odkrito priznaval, a vse ga vedno bolj ojačuje odločbe konferenc — je ta, da se ustvari slovenski jezik od Donave do Baltskega morja: od Jugoslavije do Poljske, ki naj bi ne ustvari le teritorialne kontinuitete med temi deželama, ampak, ki naj bi tudi promet odtegnil komercialni tihosti dveh držav, ki utegneta biti še pod nemščino vplivom: Madžarske in Avstrije. Pa uvidela tudi — Rumunske. Odtod sredi Brašnov odzih. Ali bo konferenca vztrajala na svojih sklopih? Ali ni pričakovati katkega udarca od strani Srbije? Tako vprašuje miškanski list, kajti sodi, da gre tu za očit spravo med Rumunsko in konferenco — gre za Banat!

Tako stvari pripovedujejo sedaj ljudje v zvezi s prevratom na Madžarskem. Koliko je na tem resnice in koliko je treba pisati na račun zgovornosti — kdo bi mogel vedeti in kontrolirati to? Ali, črna je dosti in zato izključeno, da tudi kaj govori. Pa tem pa ne smemo pozabiti, da se sedaj mnogo govori o nekem drugem načrtu, ki ga že dolgo časa govorijo francoski listi in se — dosti bližje — tudi kaže tudi gospodarske narave glede vzhodnih smeri: močrt za podomavsko konferenco, in mnogim se dozdeva, da sta dogovor s Habsburžani in pa uvidela, ki je sgrajal pri sedanjem prevratu na Madžarskem, v zvezi s tem načrtom.

V tem slučaju bi bil prevrat na Madžarskem neizbežno, neodločno pomembnost za bodočo evropsko politiko, posebno pa še za Italijo. Stojimo pred velikimi vprašanji: kakšne namene imajo vsi ti sporazumi — izvzemši Italijo —, če je res, da je sklenjen dogovor s Habsburžani? Ali ne pripravljajo se sedaj za bodočnost nove evropske konstelacije? Ali ne bi moglo nastati posledice, ki bi se želo dokončati politične pozicije in gospodarske položaje Italije? Predvsem pa: ali se nova vladavina na Madžarskem vidi? Nihče ne more trditi ali napovedovati ničesar, ali vse to so vsaj — možnosti. In močta država politika mora računati tudi z možnostmi! Na čudo torej, da prevrat na Madžarskem vzbujajo v veliki meri politične kroge v Italiji. Saj se to čini — tudi Nitti v parlamentu — stvari kot največjo pridobitev za Italijo v svetovni vojni, da je za vedno zrušen stari državni sovražnik. Sedaj pa naj bi stopil Habsburžan na čelo madžarske države — bodi že v tej ali oni obliki — ki bi mogla priti pozneje v razne kombinacije —! Za italijanske državniške je prišla težka ura! Treba jim bo bistrega vploga v vsakršno in jasnega očesa za bodočnost! Popraviti jim bo, kar sta zagrešila Orlando in Sonnino s tem, da sta tako zelo stavila v svoje račune Nemce, Madžarje in Rumune. Kajti, glede teh poslednic je treba imeti na misli, da jim obnemela politika tudi vprašanje — Besarabije, in da so Rumuni na koncu konca tudi sebičneži ki bi mogli tudi praktičnih koristi prečrtati marsikak račun — drugič.

Pismo nadvojvode Josipa četvorice.

PARIZ 10. Jutri prečita svet četvorice pismo, katero je poslal nadvojvoda Josip zaveznikom. V tem pismu zahteva nadvojvoda priznanje svoje vlade, katero je prebivalstvo sprejelo z velikim navdušenjem. Pismo zatrjuje, da hoče nova vlada vzpostaviti na Madžarskem mir, poraziti boljševizem, začeti z volitvami in sklicati nato narodno skupščino. »Journal« piše da bo sprejel svet to pismo najbrž z rezervno, akoravno se izdaja nadvoj-

voda Josip za demokrata; ravno očitostnost njegovih idej — pravi list — postaja sumljiva, ker je preveč priljubljena. Težavno je tudi pozabiti njegove prednike in sorodnike. Tudi njegovi sodružniki — med temi Friderik, znamenit frankofonski pisatelj, in Blech, zagrenjen pangermanist — tudi te osebe ne vzbujajo preveč zaupanja, kakor ga ne vzbujajo nadvojvoda sam.

Prehrana Madžarske.

PARIZ, 10. »Agencija Radio« poroča iz Dunaja, da so zavezniki baje začeli obiskovati Madžarsko in da je odšlo več italijanskih komisijonov z ententnimi zastavami čez Dunaj v Budimpešto.

Brzojavka nadvojvode Josipa Clemenceaua. BERN, 11. Iz Budimpešte poročajo, da je poslal nadvojvoda Franc Josip predsedniku mirovne konferenc, Clemenceauu, brzojavko, v kateri naglašajo, pozivajo se na razmere, v katerih je prevzel vladu, da je predvsem njegov namen, da se takoj skliče narodna skupščina, ki se bo izjavila o vprašanju oblike nove vladavine na konstitucionalni podlagi.

Čudna svoboda tiska.

CURIH, 11. »Nazione« Vest, ki prihajajo iz Budimpešte ne poudarjajo še jasne slike o položaju in si večkrat protislovljivo. Tako je n. pr. madžarska agencija priobčila v dveh dneh zaporedoma ta dva poročila:

»Buržoazijski listi, ki so bili ustavljeni pod boljševiško vladavino, so zopet začeli izhajati. Po ulicah je praznično gibanje; na vseh hišah so zastave. Vest o proglašitvi začasne vlade je povzročila tudi na deželi velikansko veselje.

Dan po tem pa je bila priobčena naslednja vest: »Ministrski predsednik Friderik je izdal naredbo, s katero se prepoveduje do nadaljnjih ukrepov izdajanje listov. Ta ukrep je bil potreben radi pomankanja papirja. Značeno bo izhajal samo službeni list »Budapesti Közlöny« v dveh dnevniških izdajah. V neslužbenem delu se bodo priobčevale vesti o važnejših dogodkih.

Iz Jugoslavije.

Davidovič sestavi nov kabinet.

REKA, 10. Po večini pogajanj in razgovorih, ki jih je imel predsednik narodne skupščine dr. Pavlovič z vsemi strankami se bliža jugoslovanska vlada rešitvi. Politika vseh skupin, razen narodnega kluba (klerikalci) se sklanja na im Davidoviča (neodvisni radikalci), ki je bil v prejšnji vladi naučni minister.

Ko je spetel Pavlovič regenta Aleksandra v dolgi avdienci položaj, je dobil Davidovič nalogo da sestavi novega ministrstva in proti večeru je sicer regent tudi ulega v avdienci. Zaradi težavnega položaja, v katerem se nahaja država, ni hotela sprejeti nobena stranka, najmanj pa demokratska, vladnega bremena in zaradi tega bo tudi novi kabinet koalicijske narave.

Bivši ministrski predsednik Stojan Protić je izjavil, da ne bo sodeloval v novi vladi, če ostane ministrski list, ki je na napad, na svojem mestu in sicer Pribojevič, minister za notranje zadeve in Polek, minister za agrarne reforme.

ZAGREB, 9. »Era Nuova« Agrarni Tagblatt poroča iz Beograda: V takojšnjih političnih krogih so širili vest, da je napad Protić kabinet vesik nekakega pisma, ki je bil dobil pred kratkim od Pašića. V tem pismu je opozarjal Pašić ministrskega predsednika, da je bilo potem nekega gospoda »Jugoslovanske zveze« v tolu zbliznati Trumbića z demokracijo. Protić je opozoril o tem več svojih somišljenikov in jim rekel, da bi morali po Pašićevem mnenju zrušiti koalicijski kabinet, potlačiti vse vlade in prirediti demokracijo, naj stopijo v opozicijo, preden odstopi Trumbić v Parizu.

REKA, 10. »Stampa«: Srbsko-jugoslovanska (Srbi so po »Stampi« brskono severni Slovani?) ministrska kriza bo bliža rešitvi. Regent Aleksander je poveril Ljubi Davidoviču, neodvisnemu demokracu, nalogo, da sestavi nov kabinet. Leta se je pogovarjal z mnogimi strankinimi voditelji, toda zadel je ob veliko težavo. Radikalci, Pašićeva in Pročevića skupina se izjavili, da ne bodo sodelovali pri vladi, če bo v njej zastopan tudi samo onem demokrac. Zdi se, da se Davidovič ne bo posrečilo sestava novega kabineta. Listi pišejo o predstoječem Pašićevem prihodu v Beograd. Radikalna »Tribuna« napada zelo hudo Trumbića in ga obtožuje, da dela proti Srbiji (?!). List »Narodna« poziva regenta, naj prevzame diktatorstvo, če se ta ministrska kriza, ki je v resnici državna kriza, ne reši hitro, ker da je Jugoslavija druga izgubljena. (To bi bil praznik za reševsko poročevalca »Stampa«, kaj?) Iz Sarajevske prišle vesti, da so bili ugotovljeni v kozniškem okrožju v Bosni mnogi slučajni kolere. Oblasti so ukrenile potrebne ukrepe. (Ali je morda tudi izbruh kolere v zvezi z ministrsko krizo? Op. ured.)

Meje med Jugoslavijo in Rumunijo.

REKA, 10. Iz Nagy Beeskereka poročajo, da je končala medzavezniška komisija za začrtanje meje med Jugoslavijo in Rumunijo svoje delo in da bodo

meje končnoveljavno pripoznane, ko jih odobro zainteresiranci.

Preiskava reških dogodkov dokončana.

REKA, 10. Medzavezniška preiskovalna komisija za reške dogodke je dokončala včeraj svoje delo. Danes so odšli iz Reke 4 generala, ki so tvorili komisijo. Zapisniki, ki se nanašajo na preiskavo in vsebujejo mnogo izpovedi in spisov, se pošljejo takoj poglavarjem raznih delegacij na mirovni konferenci. Zaključki komisije so bili ne le o dogodkih, vseh katerih se je določila preiskava, temveč tudi s tem, kako naj bi se zajamčili Reki mir do rešitve hudranskega vprašanja.

Prekmurje pod Jugoslavijo.

REKA, 10. Belgrajska vlada je dobila od mirovne konferenc poročilo, da pripade Prekmurje Jugoslaviji. Jugoslovanske čete so začele omejeno ozemlje. »Reke« poroča iz Beograda, da se vpokečajo pod orožje za dvomesečno vezbanje vsi vojaški obvezanci iz določene ozemlja.

Belgrajska vlada ljudsko glasovanje v Banatu.

PARIZ, 11. (S.) Ker nemoče smatrati javno rumunsko mnenje sklepa mirovne konferenc glede mej v Banatu za končnoveljavno dolebo, se znanja v pooblaščenih krogih na mirovni konferenci da namerava belgrajska vlada zaprositi konferenco, naj se reši vprašanje z ljudskim glasovanjem v celem Banatu.

Kriza SHS in spor z Vatikanom.

Ministri, pripadajoči »demokratski zajednici« so »pobegli« v »Demokracijo« precej ostro izjavo, naporno proti ministrskemu predsedniku St. Protiću, ki ga obdolžuje, da je je on s svojim stopanjem izval sedanjega krizo. Naravnost zadla da je ministri »demokratske zajednice«. Izjava obseja Protića, ker je zrušil vladu v času, ko je vprašanje državnih meja stopila v najkritičnejšo fazo, ko se ima rešiti vprašanje položaja Belgrajske na Balkanu, ko je vprašanje odškodnine v Parizu ogroženo, ko se morajo ustanoviti odnosi s sodnimi sosednimi državami, ko velik del naroda nesporno pričakuje rešitve agrarne reforme, ko smo v potnem reševanju valutnega vprašanja, ko ne preskušamo pristojnosti, uboge siroče pričakujejo z vsakim dnem uredbe njihovega stanja.

Glede spora z Vatikanom je rečeno v izjavi: »Povsem samovoljno domneva, ki pa je tudi ministrski predsednik sam optira na »Impresije«, je domneva, da demokratska zajednica želi kako kampanjo proti Vatikanu in da bi hotela izvrševati nekak priisk nini. V seli ministrskega sveta, v kateri je bilo govora o omenovanju diakovskega škofa, je ravno večina članov demokratske zajednice pripravila in zahtevala največje umerjenosti in obzir napram Vatikanu. Notica v »Demokraciji« je izšla brez znanja in odobritve niti enega ministra demokratske zajednice, a kampanja v listu »Reke SHS« temelji na drugi politiki, ne pa na politiki začenja sveto stolice. Pravi vzklik krize niso torej in ne morejo biti tisti, ki so napadali v demokratskega predsednika. So v njegovi naravi, njegovi gospodarskosti in morda v načrtih, ki niso priznani.

Izjava zahtuje: Krizo je treba rešiti čim prej, razpraviš neodločljiva vprašanja, in v čim najkrajšem času dati narodu možnost, da pride do bene in da izbere ustavodajno skupščino (konstituant), ki definitivno uideži in izdela vse notranje odnose.

Nova slovenska šola na mej.

Tik pred Cmurkem na desnem bregu Mure na Stranah Vahu začne v bratnem poskusu slovenska šola. Predkita šolskega šola je od leta 1896 pomembna v tamošnji okolici skoro ves slovenski narod.

Kočevska nižja gimnazija v Kočevju.

se proučuje v slovensko nižjo realno gimnazijo. Ne začetku šolskega leta 1919—1920 se odpre prvi razred s slovenskim učnim jezikom. Drugi, tretji in četrti razred pa ostanejo še z nemščino učnim jezikom, ki se bo opuščal leto za letom.

Zborovanje jugoslovanskih katechetov v Zagrebu.

Prva konferenca jugoslovanskih katechetov je dovršila svoja posvetovanja dne 6. t. m. Po odločitvi slovenskih in srbskih katechetov so se sestali hrvaški katecheti na važno posvetovanje. Krona konferenca je v resoluciji o bratstvu in medsebojni ljubozni katoliškega in pravoslavnega duhovništva ter v modernem načrtu za verski pouk na srednjih šolah. Vnanji sodeložniki so bili oba dneva gosti nadškofa dr. Bauerja.

IZ ROMUNSKJE.

Temešvar zasedlo rumunsko čete.

REKA, 10. Včeraj so prišle v Temešvar rumunske čete, katere so pozdravile na glavnem trgu mestne oblasti in zastopniki posameznih narodnosti. Med govornim madžarskega zastopnika je prišlo do nekega neljubega incidenta z nemške strani; rumunski general je pomnil tudi in obhujal, da bodo spoštovali Rumuni pravice vseh manjšin. Jugoslovanski listi pišejo, da so začeli Rumuni ropati in preiti z nasilstvom, vsled česar se je moralo srbsko in madžarsko prebivalstvo začeti v strahu v Jugoslavijo. »Reke« piše, da odputuje v kratkem nemška komisija iz Zrombovja v Pariz, da zaprosi na mirovni konferenci, naj bi se Banat anektiral Jugoslaviji.

Vtisk budimpeštanskih dogodkov na Dunaju.

CURIH, 11. Z Dunaja poročajo, da so tamkaj naredili budimpeštanski dogodki velik vtisk. Med prebivalstvom vlada veliko vrenje. Smatra se, da je Garamijeva odpoved vstopa v madžarsko vlado v zvezi s pogovorom z Rennerjem, ki mu je bil poudarjal potrebo odpora madžarskih socializtov proti Habsburžanom, ker bi bila drugače tudi avstrijska republika omajana. Na Dunaju se je govorilo v teh dneh o predstoječem državnem polomu. Govorilo se je tudi, da se bivši cesar Karel nahaja v Badenju.

IZ NEMCIJE.

Smrt Ernesta Haackela.

CURIH, 10. Iz Jene je prišla vest o smrti Ernesta Haackela.

Z Ernestom Haackelom je izgubila Nemčija moža, ki je bil med tistimi, ki so največ pripomogli svetovni slavi nemškega znanstva in filozofije.

Ernest Haackel, monistični filozof, je bil rojen l. 1894. v Potsdamu. Dokončil je medicino v Berlinu, toda zdravnik je bil malo časa. Kmalu se je posvetil nauki, ki ga je največ zanimala: botanika in zoologija. Njegov vzor je bil Darwin, toda Haackel je prenesel njegovo nauko v življenje, ustvaril je iz nje filozofijo. Leta 1866. je izšla njegova »Splošna morfološka organizacija«, ki je dosegla velik uspeh. »Tajne vesoljsva« predstavljajo že dokončan sistem njegove nauke. Proti njegovim naukam se je posebno boril nemški religiozni svet. Toda Haackel se ni udal. Da pokaže, kako je prepričan o tem, kar govori, je celo izstopil iz cerkve. Napadal je celo javno Viljama II. radi njegove udanosti Vatikanu. Vsa Nemčija je Haackela oboževala. Njegov jubilej pred vojno je bil praznik za Nemčijo, njegova smrt bo gotovo dan žalosti.

Ebertovo pismo Nittmannu.

CURIH, 11. (S.) Iz Berlina poročajo: Ebert je poslal Nittmannu, voditelju nemške ljudske stranke, pismo, v katerem izjavlja, da se mora težke Herlicherove obtožbe proti Erzbergerju dokazati. Če se izkaže, da je obtoženec nedolžen, zaslužio obtožitelji kazni; v nasprotnem slučaju bo moral Erzberger pred sodišče. Enaka pisma Herlicherovim izjavam so baje prišla tudi Ebertu.

Iz Italije.

Giolitti predsednik pokrajinskega sveta v Cuneju.

CUNEO, 11. (S.) Pokrajinski svet je izvolil za svojega predsednika Giolittija, ki je ob tej priliki držal govor, v katerem je naglašal, da so italijanske finančne razmere tako slabe, da more rešiti državni kredit samo takojšnja pomoč s strani državljanov.

Seja senata.

RIM, 11. V današnji seji senata je naznanil predsednik, da mu je dospelo sporočilo poslanske zbornice s zakonsko predlogo o volilni reformi. Ministrski predsednik Nitti je navedel razloge, vsled katerih mora prositi senat, da bi nujno razpravljal o tej zakonski predlogi, ki je vezana na določen rok. Izvolil se je petoročenski odsek, ki je dobil nalog, da prouči predlogo in poroča o raznih interpelacijah in se je končno sprejel tudi zakonski načrt o odvajanju in uporabljanju javnih voda ter zgradbi vodnih zbiralšč in umetnih jezer. Ker je bil o tem dnevi red izčrpan, se skliče senat, ki prihodnji javni seji pismeno, vendar se bo 13. t. m. vršila tajna seja v svrhu reforme senata.

Za večjo produkcijo.

RIM, 11. Državni železničarji so, slede primaru drugih tovarišev, izrazili željo, da bi delali čez uro, samo da bi tudi oni prispevali zvišanju državne produkcije. Nitti je dal sporočiti omenjenim železničarjem svoje veselje nad njihovim sklepom, ki bi naj bil izpodbuda vsem, ki jim je na srcu državni blagor.

IZ FRANCIE.

Poincaré v Dunkerqueu.

DUNKERQUE, 10. (S.) Predsednik Poincaré se je na svojem potovanju v Dunkerque ustavil nekaj časa v Berguesu, kjer je sodeloval pri spominskih svečanosti na padlega poslanca Cochina.

V Dunkerqueu so ga pričakovale oblasti in ogromna množica, ki ga je burno pozdravljala. Po pregledovanju čet je predsednik odšel v cerkev St. Eloi, ki je zelo poškodovana vsled bombardiranja. V mestni hiši je Poincaré izročil županu častniške znake častne legije za mesto, ki je že bilo odlikovano z vojnimi križcem.

sveta in ostal sem pošten — pošten tudi tedaj, ko sem iz seljaka postal bogataš. Tebi je zapuščam, ta sveti spomin očeta — bodi poštena tudi ti do smrti, drago dete! In stavec je pridvil glavo deklitino in jo živo poljubil v čelo — vroče, kakor da je hotel vso svojo dušo, vse svoje srce utisniti na čelo mile edinke. Odšla sta domov. Našla sta gospodinjjo Jago na delu. Ilija ni rekel nič, ampak je odšel v svojo sobico za prodajalno, začel pisati in pisal je dolgo. Naslednjega jutra je odnesel veliko zapечатeno pismo v mestno hišo.

Po obedu istega dne ni šel po svoji navadi v prodajalno, ampak je ostal sedeč za mizo ter jemal kadil iz svoje pipe. Hkratu je rekel hčeri: »Marica, pojdi — pojdi dete v obiske h kumli Tolikokrat te je že vabil! Ze dolgo nisi bila pri njej.«

Deklica je poljubila očeta in mater na roko, a stari njo na čelo. Marica je odšla. Gospodinja pa je hotela v kuhinjo po opravi, ali gospodar Ilija ji je velel mirno:

»Ostani žena! Imam ti reči dve tri besede!«

(Daje.)

l. 1917. za svojo junaštvo tekem sovražnega bombardiranja. S to častjo, izkazano mestu Dunkerqueu je rekel Poincaré, je hotela vlada počastiti njegovo minulo delo in hrabrost in vse njegovo prebivalstvo, ki je bilo vredno svojih predhodnikov. Množica je živahno pozdravljala predsednika republike. Po sprejemu v mestni palači je Poincaré, pristrčno pozdravljan, odšel na postajo in odpotoval v Pariz.

IZ BELGIJE.

Tittonijev odhod v Malinet in povrnitev v Pariz.

BRUXELLES, 10. (S.) Pred svojim odhodom v Malines je Tittoni obiskal princa Viktorja Napoleona.

MALINES, 10. (S.) Prispel je semkaj Tittoni v spremstvu princa Ruspolija in obojita italijanskega poslanstva. Tittoni je obiskal kardinala Mercierja in mu izročil italijanski vojni križec.

PARIZ, 11. (S.) Danes zjutraj ob 8.10 je prispel iz Bruxellesa Tittoni v spremstvu Pagliana. Sprejeli so ga na severni postaji člani italijanske delegacije in italijanski poslanik De Martino. Tittonijevo zdravstveno stanje je izvrstno.

Brzojavka belgijskega ministra Della Croix Tittoniju.

BRUSELJ, 11. (S.) Prvi belgijski minister Della Croix je poslal Tittoniju naslednjo brzojavko: V imenu svojih kolegov in v mojem se vam zahvaljujem za brzojavko, ki ste jo nam poslali, ko ste zapustili belgijska tla. Sprejmite tudi naše želje za napredek plemenite Italije. Prijateljstvo, ki nas veže, je sedaj nerazrušljivo in bo plodonosno.

Ukrajinci zasedli Dubno.

PARIZ, 10. Iz Dunaja poročajo Agenciji »Radio«, da so zavzele ukrajinske čete mesto Dubno, ki je prej bilo v boljševiških rokah.

Rusija v letih 1914.—1918.

Boljševiki na vlad.

Tu nastaja vprašanje, s kakimi sredstvi so boljševiki pridobili nezadovoljne petrograjske mase na svojo stran? Kakšni so bili njihovi bojni klici, kakšne so bile njihove obljube, kaj je zahteval njihov program?

Najglavnejša točka njihove praktične agitacije je bila zahteva, da naj se nemudoma skliče ustavodajna skupščina (»učrediteljnoe sobranje«). Toda že v januarju leta 1918, ko so bili oni pod pritiskom javnosti, s katero so delje vsaj še nekoliko računali, prisiljeni sklicati ustavodajno skupščino v Petrogradu, so bili ravno oni, ki so razglašali s pomočjo latiških bajonetov, ko se je pokazalo, da so v tej konstituenti le velika manjšina in da je večina no »voizvoljenega« učrediteljnega sobranja» odločno protiboljševiškega značaja.

Drugo največje boljševiško agitacijsko sredstvo je bila borba proti smrtni kazni, katero je uvedel Kerenski, da bi se vsaj nekoliko discipline ohranilo v armadi. Kakor hitro pa so boljševiki dobili vladu v svoje roke, so sami na celoti črti nemudoma odpravili smrtno kazen in ni bilo niti enega dne v Petrogradu in Moskvi, da ne bi bili ustrelili nekoliko takimenovalnih »konterevolucionarjev«. Boljševiki so agitirali proti vladni tudi s tem, da so zahtevali, da naj se razpuste vse armade, in delovali so na to, da se odpravi vsaka disciplina: ko so pa zavladali oni sami, so takoj organizirali veliko armado in polagoma uvedli v njej to kruto disciplino, kakor je ni bilo na vsem svetu v nobeni armadi.

Nadaljni bojni klic boljševikov je bil: zahtevamo enakopravnost vsega prebivalstva! Ali ko so prišli na vladu, so sami takoj razdelili vse prebivalstvo v štiri kategorije: 1. rečno armado, 2. tovarniško delavstvo, 3. uradniške in podobne sloje in 4. inteligenco vobče. Prva kategorija je dobivala na dan po dva funta kruha, četrti pa sploh nič.

Eno nadaljnih velikih agitacijskih sredstev je bila boljševikom zahteva, da se odpravi tajna diplomacija. Ko so prišli potem oni sami na vladu, so resnično objavili štiri zvezke takimenovalnih tajnih dokumentov bivše ruske vlade in med njimi tudi oni sloviti londonski dogovor med Angleško, Francosko in Italijo, ki je postal javnosti znan že tedaj. Ko so pa oni sami zavladali popolnoma, so takoj uvedli najtajnejšo diplomacijo, katere se je kedaj posluževala kaka država.

Najzanimivejše za dejanja boljševiške vlade je ustanovitev takimenovalne »rdeče armade«. Jedro te armadi so bili Latiši in temu jedru so pridružili neštevilno bivših madžarskih, nemških in turških vojni ujetnikov. Sam turški vrhovni poveljnik Enver paša je organiziral na Ruskem 25.000 bivših turških vojakov in stopil z njimi v službo boljševikov. Najzlastnostne in najkrvavejše podobno reče armade pa podajajo Kitajci in Hunzi.

Ko je v Petrogradu tokom leta 1915. pričelo primankovati delovnih moči po hišah in tovarnah, je ruska vlada dovolila prihod Kitajcem in Hunzom iz Mongolske in drugih vzhodnih sibirskih dežel, tako da se je nabralo tega naroda v Petrogradu nad 100.000. Opravljali so najtežja, najhujša dela: čistili so ulice, nosili drva, premožiti itd. Ko so se pričele prometne težave ter je začelo primankovati živeža in je jela naraščati brezposelnost, so bili ti Kitajci prvi element, ki je izgubil v mestu vsako materialno oporo. Njihova beda je prirastla do vrhunca tekom zime leta 1917.—1918., in pomladi leta 1918. so se razkropili vsi po bližnjih petrograjskih gozdovih, kjer so živeli kakor divje zveri. Živeža pa je primankovalo tudi tamkaj, in dostikrat se je zgodilo, da so začeli loviti ruske otroke iz bližnjih vasi, ki so jih potem zaklali in jedli. Zaradi teh groznih dogodkov je na-

PODLISTEK

Mijeva oporoka.

Av gust Senoa. — Prevedel M. C.—

»Prav si storila, popolnoma prav!« — se je razjezil stavec, položil pipo na klop, »daj, da te poljubim« — in poljubil je deklino na čelo in govoril dalje: »Kake burke so to! A, a! Mari misli ta maza« — naj se le prikaže v moji hiši, naj se le prikaže!

»Ali, manica ne misli tako,« je nadaljevala deklina. »Ko smo ted

etala potem cela vrsta sodnih razprav. Bili tudi niso samo posamezni slučajji, da so Kitajci napravili iz človeškega mesa klobase, ki so jih potem za drag denar prodajali sestradanemu prebivalstvu v Petrogradu.

Kakšne grozne razmere so zavladale tekom boljševiške vladavine v Petrogradu, kaže najbolje dejstvo, da je zbežalo iz mesta vse, kar je sploh moglo bežati kam. Od treh milijonov duš, ki jih je štel Petrograd tekom vojne, je zbežalo do pomladi leta 1919. več kot dva milijona in 300 tisoč prebivalcev iz mesta.

Vojasto rdeče armade pa je nasprotno živelo prav dobro. Od začetka je imelo po 40 rubljev (okoli 100 K) plače na dan, za vsako uro bojevanja pa je imelo še posebne dijete in poleg tega tudi še polno oskrbo: obleko, prehrano.

Cene produktov v mestu so rapidno rastle. Tako je n. pr. jeseni leta 1918. veljalo pasje meso v Petrogradu: prvovrstno 12 rubljev, drugovrstno pa 8 rubljev funt. Cena črnemu kruhu za ruski funt (40 dek) je bila 150 rubljev. Zato je razumljivo, da se je tisto malo potrebnih, ki so še ostale, moralo plačevati po naravnost neverjetnih cenah. Tako je n. pr. plug, ki ga je bilo pred vojno mogoče dobiti iz Nemčije za 40 rubljev, stal v boljševiški tovarni 3000 rubljev.

Neopisna korupcija nove boljševiške birokracije je razumljiva na ta način, da se je začelo zbirati okoli boljševikov nešteto temnih elementov, ki so v boljševizmu videli edino le predstvo, kako bi mogli obogatiti. Ko so boljševiki videli svoje prve neuspehe in so ugotovili dejanski, da so se okoli njih zbrali ali ljudje, ki sploh nimajo pojma o politiki in tem, kaj je mogoče in kaj ni mogoče doseči, ali pa temni elementi, ki so izhajali iz vrst bivših zločincev, reakcionarcev, žandarjev itd., — je Lenjin nekoč v svojem obupu zaklical, da je od sto boljševikov 60 odstotkov tepcev in 39 odstotkov zločincev. Sedanji predsednik češkoslovaške republike, profesor Masaryk, ki se je nahajal na Ruskem od jeseni leta 1917. do nekako srede leta 1918., se je izrazil ob neki priliki, da obžaluje, da so Lenjina obkrožili sami banditi.

Ko so boljševiki podpisali brest-litovsko mirovno pogodbo, so imeli brezpogojno proti sebi vse ljudske mase in celo tudi med socialističnimi strankami večino protivnikov. Nobene dvoma namreč ni bilo, da se je komedija v Brestu Litovskem inscenirala sporazumno med Nemci in boljševiki že mnogo mesecev prej, preden se je dejanski odigrala.

Dve ideji ste bili, s katerima so boljševiki operirali dolgo časa, namreč nacionalizacija in socializacija vsega imetja in vseh obratov na Ruskem. Kazalo bi se, da v tem pogledu med boljševiki in delavstvom ni bilo nikakršnega nesporazumljenja; toda zgodovinsko dejstvo je, da so boljševiki razumevali socializacijo po svoje, delavstvo pa po svoje, to je: boljševiki so razumeli pod socializacijo obratov podpiranje, dočim pa so delavci stvar razumeli tako, da preidejo s tem odlokom tovarne v roke delavcev samih. Tovarne so postale na podlagi posebnega odloka državna last, in je bilo tudi rečeno v odloku, da se tovarne kot državna last ne smejo več zavarovati, dočim pa so delavci sami na svojo pest zavarovali tovarne za jako visoko ceno, utemeljujoč to v zavarovalnici s tem, da bi v slučaju požarja ali druge škode drugače gotovo ne dobili nikakršne odškodnine.

Do kake meje je šla naivnost v socializaciji obratov, kaže zgodba s tramvajem v Petrogradu. Okoli vsakega tramvajskega voza se je zbral sestavljen majhen krožek izprevednikov in voznikov, ki so tvorili svojo »konumo«. Vozili so potem s svojim vozom le toliko na dan, dokler niso nabrali dovolj visoke svote, katero so si potem razdelili med seboj. Kakor se bila pač sestavljena taka konuma, je posamezni tramvajski voz vozil po dve, šest, osem, deset ur na dan. Seveda pa je potem pri razdeljevanju prejemkov prihajalo vedno do nesolastij. Pokvarjenih voz ni nihče popravil, in zato se je tudi število tramvajskih voz krčilo od dne do dne. Zgodilo pa se je tudi, da se je sbrat sploh ustavil za dva tedna ali še več, zlasti zato, ker tedaj, ko je zapadel sneg, ni nihče hotel čistiti tirov, ali pa če se je pokvaril stroj v elektrarni.

Boljševiki so odpravili obenem tudi vse stare zakone in stare ustanove, med temi tudi sodništvo in odvetništvo, ter so namesto tega ustanovili takimenavane »revolucionne tribunale«, katere so vodili popolni neveščaki. Tako naj ne čuda, da so se odpravljali na razprave in nepravilnejši priporočili. Predsednik sodišča in tožilec sta se psovala z najrazličnejšimi psovki, na katerih je ruski jezik izredno bogat. Izrazi, ki pomenjajo »tepca, fulota, lopov«, so se stopnjevali do izrazov, ki se sploh ne dajo prevesti na slovenski.

Utemeljeno bi mogel tu vprašati kdo, kako je mogel vse to prenašati ruski narod, kako pa ni bilo upora proti takemu početju, ali kako, da se gibanje proti boljševikom niti do danes še ni izkazalo zadostno?

Uporov proti boljševikom je bilo na vseh koncih in krajih Rusije veliko in ponavljalo se vse do današnjega dne; toda vsak tak upor se je v glavnem izvršil sam zase, brez vezve z drugimi upori, in zato so tudi bili vsi to vrsti zadržani. Najznačilnejši v tem pogledu je bil upor v Jaroslavlju severno Moskve pomladi leta 1918.

Primer Finske, kjer je razmeroma maloštevilna »bela garda« preganala pomladi leta 1918. rdečo finsko armado, je bil zelo zapeljiv tudi za rusko inteligenco po raznih mestih. V Jaroslavlju je vladal tedaj silno samopasno boljševiški žid Urickij, in sicer tako kruto, da se je nekoga dne mesto uprlo in razglasilo rusko narodno vladno. Boljševiki pa so poslali na Jaroslavlje vlak za vlakom svoje rdeče armade, med katero so bili v pretežni večini nemški vojni ujetniki. Rdeča vojska je oblegala mesto, in po zmagi so boljševiki obsojili v smrti po karzen več kot 3000 inteligence in so tako tudi dejanski izvršili.

S kakimi grozovitostmi se vrši boj med takimenovano rdečo gardo in belo gardo, naj omenimo naslednji primer. Ko so se uprli po boljševiški naštanjeni mornarji v Sevastopolju ter

so aretirali vse svoje častnike, so potem vse te častnike obsojili v smrtne kazni, katero so izvršili tako, da so vsakemu zvezali roke na hrbtu, na noge pa mu privežali velik kamen in potem tako vse skupaj žive potopili v morju. Ko so se nekaj tednov pozneje vršila v sevastopoljskem zatonu dela potapljačev, je prvi potapljač, komaj spuščen na dno, takoj dal znak, da naj ga zopet potegnejo na površino. Ko so ga potegnili navzgor, je ves prestrašen pripovedoval, da se nahajajo na dnu morja živi mrtveci. Potopljenici so imeli na nogah privezane težke kamne in so zato stali pononcu. Ker jih je voda pregibala, so bili videti kakor živi. Tega pogleda tudi drugi potapljači niso mogli prenašati in se je moralo opustiti delo.

Načrtovanje zasebnikovega uradništva. Uradno se poroča: V omenjenih, zasodnih po kraljevi volji, kostran premirne črte je poverjeno pokolnisko zavarovanje zasebnih uradnikov in nekaterih kategorij javnih uradnikov narodni blagajni za socialna zavarovanja (Cassa Nazionale per le assicurazioni sociali). Redno razpisujejo narodne blagajne za socialna zavarovanja je pristojno stvarno sodišče v Trstu.

Izredni občni zbor »Učiteljskega društva za Trst in okolice« bo v četrtek 14. t. m. ob 12.30 urah in sicer zato, da bo obiskovalcem počitniškega tečaja uro bo treba prijaviti se enkrat v meso. Dnevni red: 1. Poročilo predsedstva; 2. Dopisnica volitev odborov; 3. Zveza učiteljskih društev Julijske Benetice; 4. Razno. Radi važnosti predmeta, se vabijo tudi bližnji tovarši. — Odbor.

Sestanek odborov »Tržaške kmetijske družbe« bo danes ob 16. v uradnih prostorih.

Tržaška kmetijska družba. Nedeljski sestanek na Prosoku je bil prično dobro obiskan. Predavatelj je govoril o poetičnih delih v vinogradu ter konstatiral, da so ta dela na Kontovetju, Prosoku in v Sv. Križu prično zrasla. Nadate je govoril o kemski sestavi prosekarskega in omenil nekatere male razlike v vsebini sladkorja, vsevskupne kiselosti in ekstrakta med kontovetskimi, proseškimi in križskimi vinom ter poudarjal, da bi se moral prosekarski intenzivnejši gozdevi z ozirom na dobro ime, ki je vživa v svetovni vinski trgovini. Končno je govoril tudi o vzrokih propadanja sadjarstva v tem okolju ter priporočal, da bi se tudi tej panogi posvečalo malo več pažnje.

Pevsko društvo »Jadrana« v Trebčah priredi v nedeljo veselico na dvorišču Konsumnega društva. Na sporedu bo deklaracija, igra »Moč uniforme«, in petje. Odbor vabi na obilno udeležbo. Začetek ob 16.

Promet v pristanišču. Pripluli večeraj: »Venezia T.« iz Benetke, »Helouan« iz Aleksandrije.

Epileptičen napad. Delavec Mario Zacutti, star 33 let, stanujoč v ulici Refineria 9, je večeraj sedel na zidu ob strani ul. Sv. Justa. Nenadoma je dobil živčni napad in padel z zidu na tla. Revez je dobil pri padcu razne poškodbe po glavi in rokah. Poklicali so zdravnika rešitne postaje, ki ga je dal odpeljati v bolnišnico.

Pos ga je ugriznil. Večeraj je prišel na rešitno postajo delavec Valentin Susteršič, ker ga je ugriznil pes v desno stegno. Dahi so mu potrebno pomoč.

Konj ga je brnil. Deček Bruno Mulič, je nagajal nekemu konju, ki se ga je rešil s tem, da ga je brnil v levo nogo. Na rešitni postaji so dali dečku prvo pomoč.

Samomor. Valentin Vinc, star 59 let, se je večeraj vračal iz Selca v Ronchi. Spremljala ga je hčerka. Ko sta prišla na most čez kanal, ki teče od Selca proti Ronchiju, je Valentin nemadoma skočil v vodo. Vsi poskušajo, da bi ga rešili, so ostali brezuspešni. Seta 10. t. m. so ga našli, toda truplo je že bilo v razpadanju.

Poizkusen samomor. Večeraj ob 16. so telefonirali rešitni postaji, da teži v Boschetti neka ženska, ki je izpila strup. Prihitiel je zdravnik, ki jo je dal odpeljati v bolnišnico, kjer so ji izprali želodec. Nesrečnica je neka Rozalija S., ki stanuje v ulici S. Lazzaro 8.

Smrt na Krasu. V soboto sta odšla dva ameriška vojska na Kras, kjer sta pregledovala stare stroške jorke. Nesreča je hotela, da sta stopila na granato, ki je eksplodirala. Prvi vojak je bil na mestu mrtve, a drugega so težko ranjenega pripeljali v bolnišnico.

Tatvine. V prodajalno Petke Codesove v ul. Caterina 7 so videli neznani tatovi, ki so ukradli 200 steklenih likerjev. Škoda iznaša 1190 lir. — Iz sobe Vincence de Vincenzi v hotelu Balkan so neznani tatovi ukradli zabojček z dragocenostmi, ki velja 5000 lir. — Predsedniščin so vdrli v prodajalno Emilia Hillebranda v ul. S. Lazzaro tatovi. Odnesli so 250 kg moka. Večeraj so aretirali na Goldejevem trgu nekoga Josipa Novaka in Andreja Ivančiča, ker sta prodajala moko. Smatra se, da je ta moka bila ukradena pri Hillebrandu. — Alojz D. je ukradel iz ljudskega prenosilca nekaj konserv, ki so bile namenjene tam stanujočim beguncem. Možakarja so aretirali.

Književnost in umetnost.

Karel Pahor: Našim mladim.

V ponedeljek smo štali v tem listu pod naslovom »Začetnik«, odgovor na g. Mirkovo oceno o »drumem glasbeno-dramatičnem večeru slovenske mladine«, katerega je bila objavljena v »Nijivi« št. 13.

V odgovoru se je razvidelo, da išče g. Škerl brezmišelnih debat. Prepričan sem, da bi mi znal g. Mirk dobro odgovoriti, češar pa gotovo ne stori, ker se mu bo zdelo najbrže odveč. Človek pa, ki je moral poročati oca tista neokusna večera in ki je moral nadalje požirati ocene tistih večerov, ga mine potrpljenje, ko mora še nadalje požirati članke lastne hvala.

G. Ribičič in g. Mirk sta gotovo zadušila v sebi resnično kritiko onih večerov, to pa zažgal, da ne bi zastavljala onim mladim poletja, ki pa je po mojem mnenju zelo nevaren. Ker pa onim mladim še takšno nedolžno kritiko niso ustregle, bodi torej z moje strani izrečena resnica: »Tista dva večera nista na našem kulturnem polju začrtala niti najbližje brazde.«

Ce misli g. Škerl, da je človek, ki ga je zepušila ljudska, doživel v življenju največji bol, naj se razloži sam domo, ali pa kvečjemu v kakšnem dialektičnem tehniku, ne pa na tistem odru, kjer sta se pred kratkim jokala Čajkovskij in Cankar.

Ni treba misliti, da je človek, kateri je napisal verz, že začel na literarnem polju in da mu je treba zato že klesati spomenik. Kakor pravi Schiller: »Človek, kateri ni v svoji mladosti pesnikoval, ni sploh človek.« Takšna mladostna pesem koristi le tisti mladi duši, ki jo je zapela — duše mas pa ne bo s takšno pesnjo razmeknili niti najmanj.

»Umetnik-zadežnik« pa je šele tedaj, ko si ustvari svoj lastni »jaz« in tega vrže v maso. Da pa si človek-umetnik ustvari svoj »jaz«, mora dolgo tavati v dušah drugih velikanih, spoznati njih namen in dobro, v kateri živi, ali so živali. Nadalje mora spoznavati dobro, v kateri on sam živi in svoj namen. Doležer pa ne pride do svojega spoznanja in dolžer hode resnično dovršiti svoj namen, mora marsikaj razgrizati, kar je že napisal. To sem videl pri velikih ljudih, ki pa vendarle danes komaj za začelneke.

Ce se pa g. Škerl tako dopade Ivan Cankar, naj bi citiral se kaj njegovega, če že ne iz iste knjige, morda pa iz »Bele krizanteme« kar gotovo poizkusi njegovo misel.

Toliko g. Škerl in njegovim sodrugom, za katere se bojim, da ne bodo, kar Bog ne dal, iz prevelike višine padli v premetko nižino. — Pa brez zamere.

»S podi.« Sposaj Izidor Cankar. Knjiga je nekak potopis po Italiji, a se zelo razlikuje od novinskih potopisov. V tej knjigi izpovedujemo Italijo, kakor jo gledajo očmi neznanostnega zgodovinarja, ki ga

Ilakov, 80 Rusov, 25 Ukrajincev, 3672 Nemcev, 13 Madžarov, 39 Židov, Češko vsemučke v Pragi ima 4004 občane, češka tehniška šola štota 4732.

Zavarovanje zasebnikovega uradništva. Uradno se poroča: V omenjenih, zasodnih po kraljevi volji, kostran premirne črte je poverjeno pokolnisko zavarovanje zasebnih uradnikov in nekaterih kategorij javnih uradnikov narodni blagajni za socialna zavarovanja (Cassa Nazionale per le assicurazioni sociali). Redno razpisujejo narodne blagajne za socialna zavarovanja je pristojno stvarno sodišče v Trstu.

Izredni občni zbor »Učiteljskega društva za Trst in okolice« bo v četrtek 14. t. m. ob 12.30 urah in sicer zato, da bo obiskovalcem počitniškega tečaja uro bo treba prijaviti se enkrat v meso. Dnevni red: 1. Poročilo predsedstva; 2. Dopisnica volitev odborov; 3. Zveza učiteljskih društev Julijske Benetice; 4. Razno. Radi važnosti predmeta, se vabijo tudi bližnji tovarši. — Odbor.

Sestanek odborov »Tržaške kmetijske družbe« bo danes ob 16. v uradnih prostorih.

Tržaška kmetijska družba. Nedeljski sestanek na Prosoku je bil prično dobro obiskan. Predavatelj je govoril o poetičnih delih v vinogradu ter konstatiral, da so ta dela na Kontovetju, Prosoku in v Sv. Križu prično zrasla. Nadate je govoril o kemski sestavi prosekarskega in omenil nekatere male razlike v vsebini sladkorja, vsevskupne kiselosti in ekstrakta med kontovetskimi, proseškimi in križskimi vinom ter poudarjal, da bi se moral prosekarski intenzivnejši gozdevi z ozirom na dobro ime, ki je vživa v svetovni vinski trgovini. Končno je govoril tudi o vzrokih propadanja sadjarstva v tem okolju ter priporočal, da bi se tudi tej panogi posvečalo malo več pažnje.

Pevsko društvo »Jadrana« v Trebčah priredi v nedeljo veselico na dvorišču Konsumnega društva. Na sporedu bo deklaracija, igra »Moč uniforme«, in petje. Odbor vabi na obilno udeležbo. Začetek ob 16.

Promet v pristanišču. Pripluli večeraj: »Venezia T.« iz Benetke, »Helouan« iz Aleksandrije.

Epileptičen napad. Delavec Mario Zacutti, star 33 let, stanujoč v ulici Refineria 9, je večeraj sedel na zidu ob strani ul. Sv. Justa. Nenadoma je dobil živčni napad in padel z zidu na tla. Revez je dobil pri padcu razne poškodbe po glavi in rokah. Poklicali so zdravnika rešitne postaje, ki ga je dal odpeljati v bolnišnico.

Pos ga je ugriznil. Večeraj je prišel na rešitno postajo delavec Valentin Susteršič, ker ga je ugriznil pes v desno stegno. Dahi so mu potrebno pomoč.

Konj ga je brnil. Deček Bruno Mulič, je nagajal nekemu konju, ki se ga je rešil s tem, da ga je brnil v levo nogo. Na rešitni postaji so dali dečku prvo pomoč.

Samomor. Valentin Vinc, star 59 let, se je večeraj vračal iz Selca v Ronchi. Spremljala ga je hčerka. Ko sta prišla na most čez kanal, ki teče od Selca proti Ronchiju, je Valentin nemadoma skočil v vodo. Vsi poskušajo, da bi ga rešili, so ostali brezuspešni. Seta 10. t. m. so ga našli, toda truplo je že bilo v razpadanju.

Poizkusen samomor. Večeraj ob 16. so telefonirali rešitni postaji, da teži v Boschetti neka ženska, ki je izpila strup. Prihitiel je zdravnik, ki jo je dal odpeljati v bolnišnico, kjer so ji izprali želodec. Nesrečnica je neka Rozalija S., ki stanuje v ulici S. Lazzaro 8.

Smrt na Krasu. V soboto sta odšla dva ameriška vojska na Kras, kjer sta pregledovala stare stroške jorke. Nesreča je hotela, da sta stopila na granato, ki je eksplodirala. Prvi vojak je bil na mestu mrtve, a drugega so težko ranjenega pripeljali v bolnišnico.

Tatvine. V prodajalno Petke Codesove v ul. Caterina 7 so videli neznani tatovi, ki so ukradli 200 steklenih likerjev. Škoda iznaša 1190 lir. — Iz sobe Vincence de Vincenzi v hotelu Balkan so neznani tatovi ukradli zabojček z dragocenostmi, ki velja 5000 lir. — Predsedniščin so vdrli v prodajalno Emilia Hillebranda v ul. S. Lazzaro tatovi. Odnesli so 250 kg moka. Večeraj so aretirali na Goldejevem trgu nekoga Josipa Novaka in Andreja Ivančiča, ker sta prodajala moko. Smatra se, da je ta moka bila ukradena pri Hillebrandu. — Alojz D. je ukradel iz ljudskega prenosilca nekaj konserv, ki so bile namenjene tam stanujočim beguncem. Možakarja so aretirali.

Književnost in umetnost.

Karel Pahor: Našim mladim.

V ponedeljek smo štali v tem listu pod naslovom »Začetnik«, odgovor na g. Mirkovo oceno o »drumem glasbeno-dramatičnem večeru slovenske mladine«, katerega je bila objavljena v »Nijivi« št. 13.

V odgovoru se je razvidelo, da išče g. Škerl brezmišelnih debat. Prepričan sem, da bi mi znal g. Mirk dobro odgovoriti, češar pa gotovo ne stori, ker se mu bo zdelo najbrže odveč. Človek pa, ki je moral poročati oca tista neokusna večera in ki je moral nadalje požirati ocene tistih večerov, ga mine potrpljenje, ko mora še nadalje požirati članke lastne hvala.

G. Ribičič in g. Mirk sta gotovo zadušila v sebi resnično kritiko onih večerov, to pa zažgal, da ne bi zastavljala onim mladim poletja, ki pa je po mojem mnenju zelo nevaren. Ker pa onim mladim še takšno nedolžno kritiko niso ustregle, bodi torej z moje strani izrečena resnica: »Tista dva večera nista na našem kulturnem polju začrtala niti najbližje brazde.«

Ce misli g. Škerl, da je človek, ki ga je zepušila ljudska, doživel v življenju največji bol, naj se razloži sam domo, ali pa kvečjemu v kakšnem dialektičnem tehniku, ne pa na tistem odru, kjer sta se pred kratkim jokala Čajkovskij in Cankar.

Ni treba misliti, da je človek, kateri je napisal verz, že začel na literarnem polju in da mu je treba zato že klesati spomenik. Kakor pravi Schiller: »Človek, kateri ni v svoji mladosti pesnikoval, ni sploh človek.« Takšna mladostna pesem koristi le tisti mladi duši, ki jo je zapela — duše mas pa ne bo s takšno pesnjo razmeknili niti najmanj.

»Umetnik-zadežnik« pa je šele tedaj, ko si ustvari svoj lastni »jaz« in tega vrže v maso. Da pa si človek-umetnik ustvari svoj »jaz«, mora dolgo tavati v dušah drugih velikanih, spoznati njih namen in dobro, v kateri živi, ali so živali. Nadalje mora spoznavati dobro, v kateri on sam živi in svoj namen. Doležer pa ne pride do svojega spoznanja in dolžer hode resnično dovršiti svoj namen, mora marsikaj razgrizati, kar je že napisal. To sem videl pri velikih ljudih, ki pa vendarle danes komaj za začelneke.

Ce se pa g. Škerl tako dopade Ivan Cankar, naj bi citiral se kaj njegovega, če že ne iz iste knjige, morda pa iz »Bele krizanteme« kar gotovo poizkusi njegovo misel.

Toliko g. Škerl in njegovim sodrugom, za katere se bojim, da ne bodo, kar Bog ne dal, iz prevelike višine padli v premetko nižino. — Pa brez zamere.

»S podi.« Sposaj Izidor Cankar. Knjiga je nekak potopis po Italiji, a se zelo razlikuje od novinskih potopisov. V tej knjigi izpovedujemo Italijo, kakor jo gledajo očmi neznanostnega zgodovinarja, ki ga

zanimajo to, kar ima trajen obstanek v duši. V Prizku, ki ga predstavlja Cankar, vidimo modernega človeka, umetnika, vsega mladega, nemirnega in nezadovoljnega. Knjiga odkriva to in ono stran razumevanja moderne umetnosti.

Darovi.

— Ob priliki odhodnice gospike Živčeve in gospe Kolarice je nabrala družba L 34.— v prid podružnice »Ljudskega odra« pri Sv. Ivanu.

Olga Berbuč roj. Ribnikar
Josip Berbuč
danes poročena.
Ljubljana-Sv. Križ-Cesta, 12. VIII. 1919

Poslano*)
ODPRTO PISMO.
Gospa Micka Steklenica

Trst.
Vašemu »poslanemu« od 11. t. m. v »Edinosti« si smatram v dolžnost odgovoriti naslednje:

1. Jaz ne potrebujem javne zahvale za vino, ki ga prodajam.
2. Jaz ne delam reklame. — Najboljša reklama je zame vino CHIANTI Altini in Serafini Valle d'oro.

Ako se je Vaš soproj povrnili domov, zahvalite se edino tvrdki Altini in Serafini v San Miniato, katere me preskrbuje z najboljšimi vini svojih kleti.

Spoštovanjem
J. PARČINA — Trst
ulica Torre bianca 20, telefon 29-53.

*) Za članke pod tem naslovom odgovarja uredništvo le toliko, kolikor mu veleza zakon.

MALI OGLASI
se računajo po 10 stot. beseda. Najmanjša pristojbina L 1.—. Debele črke 20 stot. beseda. Najmanjša pristojbina L 2.—.

4 MOLZNE KRAVE, tepe pasme, in leto star pes se prod. Cava S. Giovanni 1769. 3956

DVA nova pluga na prodaj. Polzve se v gostinji Jurca, Kranjevas, Dutovlje. 3957

SPALNA SOBA in kuhinja je na prodaj. Ul. Coronio št. 3. V. 3958

SPALNA SOBA in kuhinja je na prodaj. Ul. Lavaretto 641, Barkovlje. 3959

SALONSKI GLASOVIR trdke Nemetschek, Dunaj se prod. po ugodni ceni radi selitve. Ul. Bonomo št. 3. III. 3960

PRIDNA in poštena Slovenka, ki zna kuhati, ššče družina dveh oseb. Lahko delo. Nastov pove ins. odd. Edinosti. 3961

SIVALNI STROJ na prodaj, 90 L. Ul. delle Mura 5. II. 3962

UČITELJ poučuje otroke ljudske šole. Pride tudi na dom. Cene zmernne. Naslov pove inseratni oddelček Edinosti. 3954

NA PRODAJ je težek voz, en pokrit in en nepokrit kolese. Leopold Dekleva, Vremski Britoi pri Devači. 3947

MLADO KOZO z mlekom in mladega kozlička prodam takoj. Rojan, Molini 731. Jakob Hvala. 3955

GOSPA HUMAR, ki je bila v času od majnika do oktobra leta 1918 v Münzschlagu (Curaus), se prosi, naj sporoči svoje sedanje bivališče na naslov: Srečko Kristan učitelj, Ljubljana, Prišojna ul. 3. 3949

UČITELJKA izveščana v francoščini in nemščini, pripravila za izp. Mesec 12 lir. Acquedotto 33. IV. nadst. levo. P 711

KROJAČNICA Avgust Štular ul. S. Francesco d'Assisi št. 34. III. je edina dobroznana krojačnica v Trstu. 3367

GOSLI (skladatelja) prodam radi odpotovanja. Ul. Porporcila 5 III. B 121

TRAJNO ograjen vrt s vsakovrstnim sadnim drevjem, s parcelo porabno za stavbišče in s studentem pitne vode je na prodaj v Postojni. Pojasnila daje lastnik Milavec Anton, mestni redar. 3300

PROSTOVOLNA DRAŽBA najrazličnejših predmetov, kakor poljstva, kuhinjske opreme, blaga, preproge, knjig, dragocenosti itd. itd. Prost vohod, brez obveze za nakup, vsak dan v ulici Chiozza št. 7, od 10-12 in od 16-18. P 126

FOTOGRAF A. JERKIC, ul. delle Poste št. 10. Gorica, Corso št. 36 na dvorišču. P 1233

Ženitvena ponudba.

Vdovec, 40 let star, s tremi odraslimi otroki, obrtnik in trgovec na dežel, s 30.000 lir premoženja, išče v svrhu ženitve znanja s primernim dekletom ali vdovo krščanskega mišljenja, ki ima veselje do gospodinjstva. Prednost imajo vdove padlih vojakov na deželi. Resne ponudbe pod srečno bodočnost na ins. odd. »Edinosti«.

Rimione Adriatica di Sicurtà v Trstu.

(Lasina palača). Ustanovljena leta 1838.

Zavarov. proti škodi, povzročni po ognju, strelu in eksploziji. Zavarovanja steklenih plošč proti razbitju. Zavarovanja proti tatvini z vlomom. Zavarovanja pošiljatev na morju in po suhem. Življenjska zavarovanja v najrazličnejših kombinacijah. Delniška glavnica in rezerve dne 31. decembra 1915 K 199.625.992/48. Stanje zavarovalnice na življenje (31. 12. 1915) K 516.405.849.—. Čakaj obstoja družba, je bilo v vseh branah izplačano na škodah K 872.433.443/85. Zastopstva v vseh deželnih glavnih mestih in važnejših krajih.

Vozni red parnikov.

Trst—Pula in istrska pristanišča.

Odhod iz Trsta (pomol ribjega trga) ob 7 v Piran (8'20), Salvoze (8'40), Umag 9'10, Novigrad (10'10), Poreč (10'55), Vrsar